INSPIRA

Francesc Torralba

LA VIDA SECRETA DE LA PREGÀRIA

25 1992-2017 Angle Editorial

LA VIDA SECRETA DE LA PREGÀRIA

INSPIRA
61

© 2016 Francesc Torralba Roselló
Autor representat per IMC Agència Literària

© Florian Albeck,
per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Angle Editorial
Muntaner, 200, àtic 8a
08036 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Primera edició: gener de 2017
ISBN: 978-84-15307-56-3
DL B 58-2017
Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la seva incorporació a un sistema informàtic,
ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Francesc Torralba

LA VIDA SECRETA DE LA PREGÀRIA

Angle Editorial
1992-2017

Índex

Entrada 9

I. Les set estacions de la vida espiritual 27
1. La mimesi inconscient 29
2. L'egocentrisme i la instrumentalització 37
3. La indignació autocèntrica 44
4. La pregària com a acte d'escolta 51
5. La súplica de l'ésser finit 70
6. La gramàtica de la gratitud 79
7. Abandonament, deseiximent, balbuceig i silenci 85

II. El *Parenostre* explicat a l'incrèdul que hi ha en mi 103
1. Pare i mare 110
2. ¿Quin cel? 121
3. Santificar el nom 127
4. Que vingui el seu Regne 130
5. La vostra voluntat 135
6. El dia d'avui 142
7. Les nostres culpes 149
8. La grandesa del perdó 155
9. Les temptacions 157
10. L'alliberament 164

Bibliografia 171
Notes 173

Entrada

Barcelona, 4 de febrer del 2015

Em trobo assegut a la terminal 2 de l'aeroport de Barcelona. Davant meu hi ha un home immens que dorm plàcidament abraçat a la seva maleta. Aquesta terminal es veu deixada, lúgubre, hi manca llum. De fet, surten pocs vols d'aquí i això té un avantatge: hi ha pocs passatgers, per tant, poques esperes. Tot flueix més àgilment que a la terminal 1. El control de seguretat és més àgil i també l'accés a l'avió.

Acaben d'avisar pels altaveus que el meu vol cap a Roma surt en vint minuts i es fa la clàssica cua per embarcar. M'agrada romandre assegut mentre la tirallonga humana s'estira cada cop més. No tinc pressa per alçar-me; porto poc equipatge i prefereixo restar assegut mentre contemplo la pila d'estudiants i de turistes que s'hi apleguen.

Avui ha nevat lleugerament als estreps de Collserola. S'han empolsinat alguns carrers del nord de Barcelona i la carretera de les Aigües. El col·lapse circulatori de primera hora del matí ha estat intens i temo que hi hagi algun retard en el meu vol. Cal reconèixer que no estem preparats per a la neu ni per a les baixes temperatures. Barcelona és una ciutat meridional i quan la neu fa acte de presència s'esdevé el caos.

Dins de la terminal 2 s'hi està força bé. La temperatura és

agradable, ni massa fred ni massa calor. Disposo de temps per escriure, per divagar, per mirar d'aclarir aspectes de la meva vida interior.

El viatge és sempre una ocasió per a la introspecció personal, per prendre distància de les rutines quotidianes, de les litúrgies de cada dia i interrompre el ritme amb un parèntesi alliberador. Quan som en terra de ningú sembla que és més fàcil trepitjar la pròpia terra, el món interior, visitar aquelles latituds de la pròpia vida personal que resten desconegudes, ignorades, estranyes per a un mateix.

Aviat faré quaranta-vuit anys. El temps de fer balanç ja ha passat. He tingut ocasió d'examinar la primera meitat de la meva vida, prendre consciència dels errors i dels encerts comesos. He tingut ja l'oportunitat d'explorar si la vida que porto m'omple, si realment sóc allò que volia esdevenir.

La maduresa s'obre camí amb dolor i he plorat amargament molts episodis de la meva vida, però aquest text que ara estic teixint no té com a finalitat passar comptes, examinar els vincles afectius, la vida professional, les aventures i desventures viscudes i patides durant quaranta-set anys. No és una descàrrega de consciència ni una venjança.

Hi ha episodis que solament conec jo i que guardaré, gelosament, fins a la tomba. Hi ha desigs que solament pateixo jo i que cap sismògraf és capaç de registrar i de verificar objectivament. Els secrets del cor ens acompanyen tota la vida i, molt sovint, els enterrem amb nosaltres i ningú en sap mai res. Tampoc no vull exhibir el que crec, ni el que sento, ni quins són els valors fonamentals que inspiren la meva vida.

Poc o molt m'hi he referit en altres llibres de caràcter eminentment autobiogràfic. He escrit sobre el que dóna sentit a la meva vida, he descrit la fe que estintola el meu ésser i els valors que em mouen. Aquest tipus d'escriptura, introspectiva, és molt

alliberadora, perquè, d'una banda, em permet aclarir-me a mi mateix, endreçar el meu món interior en categories, conceptes, nocions que, com és obvi, sempre són insuficients per mostrar la riquesa insondable que atresora la interioritat humana.

D'altra banda, és un exercici que, a la vegada, es converteix en un descobriment. A mesura que un ésser humà s'endinsa en la seva pròpia interioritat i aixeca un vel rere l'altre, descobreix tresors que ignorava quan es contemplava a si mateix des de l'exterioritat.

Ara m'alço, he d'entrar a l'avió. Miraré de prosseguir el relat un cop estigui instal·lat en el meu seient. Ja estan repetint per l'altaveu: *Last call for passengers to Roma.*

Ja estic assegut a l'avió: 9 C. He estat de sort, no tinc ningú al costat, ni a la dreta ni a l'esquerra. Per un moment he pensat que tindria aquell home immens com a company de viatge. Em veia entaforat entre la finestra i ell. No ha estat així. No és que sigui un misantrop, però tinc les cames llargues i, si estic sol, en la filera de seients tinc més marge per esplaiar-me tant a la dreta com a l'esquerra i, fins i tot, puc fer una capcinada envaint els seients del costat.

Ara comença el segon moment en la litúrgia de l'enlairament. És el moment de l'hostessa de vol.

És una noia jove, esvelta, com és propi d'aquesta tribu. Pel color de la pell i del cabell diria que és nòrdica, tal vegada danesa o noruega. Es planta al bell mig del passadís i sol·licita l'atenció dels viatgers, però ningú no presta atenció, tret d'algun infant que la mira amb els ulls oberts com els d'un mussol i un executiu que se la mira de reüll, sense que es noti, resseguint les corbes de la seva bella silueta. El cas és que la pobra mossa mou els braços amunt i avall i ens ensenya, amb un somriure pintat als llavis, les indicacions per saltar de l'avió en cas d'emergència. Ningú no presta atenció.

No és que sapiguem la lliçó. És, senzillament, mandra, deixadesa, cansament. La litúrgia de l'hostessa de vol és com una cançó repetida, que ja sabem com acaba, però que mai ens hem detingut a estudiar. Saberuts de tot el món ens han repetit que vivim en la societat del risc, que tot s'aguanta per un fil, que els sistemes més segurs són vulnerables i, no obstant això, vivim i volem com si tot estigués sota control. Potser gràcies a aquest grau d'inconsciència podem transitar per la vida amb més comoditat, amb més tranquil·litat.

Recupero el fil del meu relat. L'avió és a dalt del cel. Pràcticament no trontolla. Puc escriure sense patir. Em referia, un instant abans d'entrar a l'avió, al caràcter alliberador que té el text introspectiu, però no he subratllat els paranys que comporta elaborar un text d'aquesta naturalesa.

D'entrada cal vèncer el pudor. Revelar àrees de la pròpia intimitat no és un exercici fàcil, menys encara escorcollar en el bagul de les creences. Com a mínim no ho és per a mi. No solament perquè ningú no sap, en escriure-ho, qui furgarà en els propis pensaments, sinó per la valoració que en faci.

Sortir fora, expressar-se, mostrar els estrats de la vida interior és un exercici d'alt risc, però també permet establir ponts, construir passarel·les amb persones que participen de la mateixa circumstància i que rarament ens arribaríem a conèixer a fons si un no fes el pas de revelar el que secretament guarda en el seu cor.

Em disposo a fer una mirada retrospectiva i centrar-me en una activitat espiritual que, des que sóc infant, faig assíduament. Em refereixo a la pregària.

No sóc l'únic. Molts preguem. Ho confessem o no. Preguem en espais sagrats i profans, enmig de la ciutat o passejant pels boscos, a primera hora del dia o en tornar a casa derrotats per la jornada de treball. Ho fem abans de tancar els ulls o tot just

quan els acabem d'obrir i ens traiem les lleganyes. Preguem a Déu o a la mare naturalesa, a Algú que creiem conèixer o a un interlocutor desconegut que creiem que hi és i que ens escolta, però que no volem anomenar *Déu*. Ho fem repetint una estrofa que vam aprendre de petits i que l'àvia ens va ensenyar o bé mitjançant un profund sospir.

La pregària es diu de moltes maneres. És un joc de llenguatge, per dir-ho amb Ludwig Wittgenstein, que es pot articular de formes molt diverses. No és un exercici unívoc; tampoc no és, necessàriament, públic, ni pertany, exclusivament, als qui ens etiqueten com a *creients.*

La pregària és una activitat que m'acompanya, que em defineix, que no m'avergonyeix de dir que practico sovintejadament. No em proposo, però, fer un tractat sobre la pregària, ni tan sols un assaig erudit. Vull escriure en primera persona del singular, vull respondre què és per a mi pregar, com he après a pregar i quin poder té la pregària en la meva persona.

Tampoc no pretenc convèncer ningú dels beneficis emocionals, mentals, socials i espirituals de l'exercici de pregar. La majoria dels meus amics no preguen mai o, si més no, diuen que no preguen, que no és exactament el mateix, perquè la pregària té una vida secreta que solament coneix un mateix.

Hi ha la pregària visible que veiem exercitada en els temples de totes les confessions. És la pregària que els fidels fan conjuntament i seguint unes pautes i uns cànons establerts; però hi ha la pregària secreta, oculta a la mirada exterior, que cadascú articula ja sigui de manera conscient o inconscient, adreçant-se a Déu o bé a una força còsmica. És la pregària que espera una resposta que transcendeixi l'eco de la pròpia veu.

Hi ha la pregària que s'articula en els espais profans, la pregària laica, que té lloc als hospitals, en les llargues nits d'espera a les sales d'urgència; també a les presons, quan el reclús es-

clata a plorar i suplica a Déu esborrar el seu passat. Hi ha la pregària als avions, als camps de batalla, a les sales d'examen, però també la que es practica enmig dels camps de roselles, en els cims de les muntanyes nevades o bé lluny de la costa, a alta mar.

La pregària és un exercici espiritual que tot ésser humà, independentment del que creu, pot fer. Escriu Romano Guardini: «La vida de la pregària cal que sigui senzillament sana, simple i forta. Ha de mantenir una relació amb la realitat i no cal que tingui por de dir les coses pel seu nom. L'home, en la pregària, cal que hi trobi la seva vida plena. I també cal que la pregària sigui rica en pensaments i imatges vigoroses, cal que tingui un llenguatge adult i ben dominat, que sigui de construcció clara i diàfana, que l'home senzill la pugui entendre i l'instruït la trobi engrescadora i refrescant. Cal que sigui amarada d'una cultura no gens carregosa, sinó més aviat d'aquella que es troba dins l'amplitud del camp visual de l'esperit, en la moderació interna del pensament, de la voluntat i dels efectes de l'ànima».[1]

No em proposo fer una apologia de la pregària ni tampoc un discurs crític mostrant la inconsistència i l'esterilitat que moltes vegades sento després de pregar. M'he sentit, a voltes, inútil pregant; he experimentat la soledat còsmica i, fins i tot, m'he sentit ridícul pregant, però la pregària no és un fil, sinó més aviat una corda feta de nusos i de segments esfilagarsats, d'episodis de sofriment, d'abandó i de desesperació, però, a la vegada, d'episodis d'una immensa plenitud, d'una experiència tan fonda d'unitat que difícilment es pot articular en paraules.

Hi ha cims i valls en la vida secreta de la pregària, perquè té una existència ondulant i discontínua, com la mateixa vida, que està feta de talls i d'incomprensions, de proximitat i de

distància, d'una alegria exultant i, alhora, d'una tristesa sorda i lúgubre. No tinc la pretensió de mostrar que el meu camí espiritual és el camí. Hi ha tants camins com persones.

Tinc molt present la humilitat de santa Teresa d'Àvila quan diu: «No es mi intención ni pensamiento que será tan acertado lo que yo dijere aquí que se tenga por regla infalible, que sería desatino en cosas tan dificultosas. Como hay muchos caminos en este camino del espíritu, podrá ser que acierte a decir de alguno de ellos algún punto. Si los que van por él no lo entendieren, será que van por otro».[2]

Miro pel retrovisor i m'adono que la meva forma de pregar i de concebre la pregària ha experimentat profundes metamorfosis des que era un infant. No sóc capaç d'anticipar què serà de mi en el futur immediat, molt menys en un futur llunyà.

Puc constatar, ara i aquí, que he pregat i que prego, però no sé si pregaré en el futur i, en cas de fer-ho, tampoc no puc aventurar-me a dir com pregaré. Les formes, els llenguatges i les articulacions que adopta aquest joc de vida que és la pregària són molt diverses. Cada persona traça la seva pròpia història, i en cada pregària hi ha continguda, condensada, la secreta història del cor.

Escriu Romano Guardini: «En la pregària es decideix el combat de la nostra vida. El qui prega bé és també el qui comprèn tota la seva vida en la seva amplària i profunditat, troba l'equilibri entre l'infinit i el limitat. Pregar vol dir amarrar la voluntat creada en la voluntat de Déu».[3]

Hi ha qui prega al matí; hi ha qui prega al capvespre. Hi ha qui prega matí i tarda, però també hi ha qui fa del conjunt de la seva vida una pregària, que entén la totalitat de la seva existència com una ofrena a Déu, com un do que regala a Déu, de tal manera que totes les operacions que fa en la vida quo-

tidiana, des de les més simples, com respirar, caminar o riure, fins a les més complexes, com deliberar, pensar o calcular, són formes expressives d'una mateixa pregària en la qual integra el cos, la ment, la imaginació, l'ànima i el cor.

Em pregunto què és pregar. Em qüestiono a mi mateix per què prego. Podria no pregar. Podria haver deixat de pregar com han fet la major part de persones de la meva generació.

¿Per què prego, jo? ¿Què dic quan dic que prego?

La pregària, tal com la concebo ara, és un diàleg i no un monòleg, un exercici de descentrament, de sortida d'un mateix, fins i tot d'oblit d'un mateix. Tal com ara la visc inclou dos moviments que es relacionen seqüencialment: pregar és buidar-se per omplir-se; és purgar l'espai interior per poder acollir Déu, per hostatjar la seva Paraula.

Ho expressa, nítidament, Romano Guardini quan diu: «Pregar és la darrera paraula de l'home que cerca. Aquí acaba el camí de l'home; la voluntat humana sent el frec de la voluntat divina entre por i tremolor, entre un consol que obre la porta i un enfortiment que allibera».[4]

La pregària és la respiració de l'ànima. Consisteix a estar atent, a escoltar la Veu de Déu, la seva Paraula, però també a parlar-li. En la pregària del cor té lloc una transició: de l'ell al tu. La pregària es nodreix de la Paraula de Déu i culmina en el silenci del do i de l'acolliment de Déu.

Anem, però, a pams.

Em proposo descriure la vida secreta de la pregària en set estacions. Són les edats de l'*homo orans* que sóc. Per comprendre l'ara és essencial reconstruir les estacions del laberint, el que he estat, el mode com he concebut i viscut la pregària fins avui dia i com he canviat i variat en el mode d'exercir-la.

Entenc que aquest camí, com tots els de la vida, és un itinerari de maduresa que, necessàriament, exigeix passar per nits

fosques, zones ombrívoles, deserts interiors. La maduresa mai no arriba per casualitat, tampoc no és una fatalitat que va lligada al pas del temps cronològic.

El temps espiritual és distint del temps exterior i no es pot mesurar amb el mateix baròmetre. Hi ha experiències crucials que propulsen un salt cap a la maduresa vital, un salt que ningú no podia anticipar abans que es produïssin. També en el temps psicològic la maduresa escapa als fàcils esquemes temporals. La mort d'un pare fa madurar els fills, també una greu malaltia o una separació conjugal. Madurem a cops, també, en la vida secreta de la pregària.

Puc, però, rememorar i adonar-me què era pregar per a mi quan era un infant, què era pregar per a mi quan era un adolescent i un jove. Em proposo dibuixar aquest recorregut, ple de paranys, de fondalades i d'experiències cimals, però no pretenc, en cap cas, que el meu itinerari sigui semblant o anàleg al que els altres han viscut. Tampoc no el presento com a modèlic, encara menys com a definitiu.

Som una obra d'art *in fieri*. Vivim en gerundi, en un present discontinu que adopta diferents formes. Quan miro enrere m'adono que la meva vida interior es pot endreçar en set estacions. Em proposo recórrer en cadascuna d'elles les perplexitats i els patiments que he viscut en cada edat espiritual. Es tracta, doncs, d'un exercici de rememoració interior.

Però abans d'endinsar-me en els escenaris de la memòria íntima, d'investigar la composició del sediment intangible que ha anat deixant la meva vida al fons de l'espai interior, vull distingir la pregària de la meditació.

Ambdues pràctiques espirituals ocupen part de la meva vida, ambdues són valuoses i alliberadores, però, en aquest text, vull centrar el focus d'atenció en la pregària, perquè és

l'activitat que m'acompanya des de fa més anys i estic en condicions de pensar-la a fons.

Medito des de fa poc temps i he defensat oralment i per escrit que és una activitat espiritual que dóna fruits molt fecunds en la vida mental, emocional, social i espiritual. Per això la recomano a tothom, admetent que hi ha, com en el cas de la pregària, tota mena de modalitats i de formes, d'expressions polièdriques que cada ésser humà ha d'encaixar i adaptar a la seva idiosincràsia. Si hagués de resumir-ho amb una frase, fins i tot corrent el risc de la simplificació, diria que la meditació és un pròleg, mentre que la pregària és un diàleg.

La meditació és un treball sobre un mateix, un exercici espiritual i físic que té com a centre el jo i que té com a finalitat l'alliberament de l'ego, la presència plena de l'ara, l'atenció a tot el que és, la claredat emocional i mental, la plena receptivitat a tot allò que existeix.

Aquest exercici de lucidesa no inclou, necessàriament, el reconeixement de Déu, no pressuposa que hi hagi Algú que em parla, Algú que vetlla per mi, Algú que m'estima incondicionalment. Consisteix a buidar el receptacle de les impureses, del soroll, de totes aquelles partícules tòxiques que hi ha en ell que dispersen la ment i el cor i no em permeten hostatjar el que és real, l'ésser de les coses. La meditació cerca la plena fusió amb el que és, ser-ho tot, ser u amb els altres, morir a l'ego per romandre en plena harmonia amb tots els éssers.

La pregària requereix aquest exercici propedèutic, però pressuposa el reconeixement d'una altra realitat distinta de mi, una realitat que es comunica amb mi, que em parla i a qui puc parlar. Aquesta realitat distinta és la que anomenem *Déu*. Pressuposa una comunió dialògica que en el cimal de l'experiència de l'*homo orans* esdevé una unitat sense distinció i

transcendeix la dualitat entre l'emissor i el receptor, entre el subjecte i l'objecte, entre el tu i el jo.

Jean Guitton escriu: «Això és l'oració, en la seva essència: una consciència de relació, una efusió d'intimitat, una pregària-substància, la substància de la meva vida i de la meva consciència encara més... Oh, Déu meu, que bo sou en deixar-me resar així! I fins i tot en haver volgut que aquesta relació amb vós es desenvolupi en certa obscuritat, com una relació d'absència, una relació rítmica de vigília i somni, una relació constant. Una *pura* relació!».[5]

La meditació és deslligament, desaferrament, i la pregària també, però en la pregària, tal com la concebo, ara i aquí, hi ha la sortida vectorial cap al Tu amorós de Déu, hi ha un èxtasi que situa l'*homo orans* fora de la zona de confort, en un territori on no sap què dir, ni què fer, perquè camina a les palpentes obrint-se camí entre veus que l'eixorden.

Escriu Salvador Pàniker: «Rezar es también desahogarse. Y quizá, ante todo, rezar sea escuchar. Escuchar y, a la vez, crear [...]. En la hipótesis de que exista algo similar a lo que llamamos "Dios", lo procedente no es pedirle nada. No es uno quien tiene que hablar —todo está dicho ya—. Lo procedente es que hable él. Es él quien tiene que explicarse y justificar tanto dislate. Es él quien tiene que difundir una cierta luz a través de nuestra mente. Por eso digo que rezar es escuchar».[6]

Aquest és l'enigma, el risc, la incertesa lligada a la vida de la pregària, però, a la vegada, també és una experiència vinculada a la certesa, a la gratitud i a una tan insondable plenitud que transcendeix tota descripció.

No nego que per mitjà de la meditació pugui néixer l'experiència d'una presència, d'un ésser que m'abraça i d'una reconciliació plena amb mi mateix, amb el món i amb tots els éssers de la naturalesa, però la meditació no pressuposa,

necessàriament, l'alteritat, mentre que la pregària, tal com la concebo, és obertura, descentrament, sortida cap a l'Altre, un Altre que, a la vegada, es descentra de si mateix, es fa proper, escolta i parla, i esdevé, d'aquesta manera, un Tu pròxim que encara no es pot homologar a cap tu proper de carn i ossos.

La pregària, entesa així, és una trobada interpersonal, un diàleg subtil, sense paraules; valgui la paradoxa: un acte de mútua hospitalitat que solament es pot entendre a través de la dialèctica del buidar-se i de l'omplir-se.

Déu és l'hoste, perquè és acollit en el cor de l'home orant, però també és amfitrió, perquè escolta la súplica de l'home que prega. L'orant és amfitrió, perquè acull la Paraula alliberadora de Déu i la medita en el seu cor, però també és l'hoste perquè surt fora de si mateix, emet un missatge que té com a referent Déu.

La meditació és un exercici de buidament, un treball de transparència que té com a terme final la comunió amb allò que no sóc, de tal manera que en l'acte de comunió, el no jo i el jo són u, allò que els saberuts n'han dit *l'experiència de l'adualitat*, la superació de la dialèctica entre l'objecte i el subjecte.

En la pregària hi ha una acollida que solament és viable si, prèviament, hi ha hagut un buidament. Per això entenc la pregària com a diàleg i la meditació com a pròleg, perquè s'esdevé abans de l'hospitalitat de la paraula i perquè, en un altre sentit, prepara activament la recepció del *logos*.

Aquest pròleg, doncs, no té un sentit merament temporal, sinó també, deliberadament, propedèutic, catalitzador. El pròleg és un gènere humil, perquè anticipa el que ve després d'ell. La meditació és aquesta humilitat feta carn que obre el camí de la transcendència.